

VALSTYBINĖ VARTOTOJŲ TEISIŲ APSAUGOS TARNYBA

Biudžetinė įstaiga, Vilniaus g. 25, LT-01402 Vilnius, tel. (8 5) 262 6751, faks. (8 5) 279 1466, el. p. tarnyba@vvtat.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188770044.

Vilniaus miesto apylinkės teismui
Per EPP

2018-12-21 Nr. 4E-1649

Ieškovas:

Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba
Vilniaus g. 25, 01402 Vilnius,
kodas: 188770044, a/s LT59 7044 0600 0152 7853,
AB SEB bankas, banko kodas 70440

Atsakovas:

VšĮ „Mokykla vaikams“
Žygio g. 97-101, 08236 Vilnius
Juridinio asmens kodas 300513956
banko rekvizitai: a/s LT22 7044 0600 0530 5893,
AB SEB bankas, banko kodas 70440

DĖL IEŠKINIO, DĖL VŠĮ „MOKYKLA VAIKAMS“ VAIKO MOKYMOSI SUTARTIES SĄLYGŲ, PATEIKIMO

Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – Civilinio proceso kodeksas) 49 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta valstybės institucijų teisė įstatymų numatytais atvejais pareikšti ieškinį viešajam interesui apginti. Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo (toliau – Vartotojų teisių apsaugos įstatymas) 12 straipsnio 1 dalies 6 punktą įtvirtina, kad Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba įstatymų nustatyta tvarka kontroliuoja sutarčių standartines sąlygas ir ginčija nesąžiningas vartojimo sutarčių sąlygas. Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 32 straipsnio 2 dalis nurodo, jog Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba, nustatiusi, kad vartojimo sutarties sąlygos yra nesąžiningos, turi kreiptis į pardavėją, paslaugų teikėją ir pasiūlyti jam per 14 dienų nuo šio pasiūlymo gavimo pakeisti, panaikinti arba nebetaikyti nesąžiningos sąlygos ar sąlygų sudarant sutartis su vartotojais, taip pat nurodyti pardavėjui ar paslaugų teikėjui, kad Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba kreipsis į teismą su ieškiniu ar pareiškimu (skundu) dėl nesąžiningos sąlygos (sąlygų) pripažinimo negaliojančiomis ar pakeitimo, jeigu pardavėjas ar paslaugų teikėjas nevykdys Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos pasiūlymo.

Europos Sąjungos Teisingumo Teismas 2000 m. birželio 27 d. sprendime *Océano Grupo Editorial ir Salvat Editores (C-240/98 – C-244/98, Rink. p. I-4941)* pažymėjo, kad 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EBB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais (toliau – Direktyva), 7 straipsnio 2 dalis pripažintoms vartotojų organizacijoms suteikia galimybę kreiptis į teismus, kad šie patikrintų, ar visuotiniam taikymui nustatytos sąlygos yra nesąžiningos, ir prireikus pripažintų jas neteisėtomis, net kai tokios sąlygos nebuvo įtrauktos į konkrečią sutartį.

Europos Sąjungos Teisingumo Teismas taip pat nurodė, jog taip yra todėl, kad tokia nuostata patenka į apsaugos sistemą, „pagrįstą mintimi, kad vartotojas yra mažiau palankioje

padėtyje nei pardavėjas ar tiekėjas tiek galimybių derėtis, tiek informacijos lygio atžvilgiu“ ir kad tokia padėtis gali „būti kompensuota tik dėl pozityvaus su sutartiniais santykiais nesusijusių subjektų įsikišimo“.

Direktyvos vienas iš nustatytų tikslų yra apsaugoti vartotojus sutarties nesąžiningų sąlygų atvejais, t. y. asmenys, įsigyjantys prekes ar paslaugas, turi būti apsaugoti nuo pardavėjo ar tiekėjo piktnaudžiavimo galia, ypač nuo vienašališkų tipinių sutarčių ir nuo esminių teisių nesąžiningo neįtraukimo į sutartis. Direktyvoje nustatyti nesąžiningų sąlygų kriterijai buvo perkelti į Lietuvos nacionalinę teisę – į Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – Civilinis kodeksas) 6.228⁴ straipsnį.

Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos komisija, vadovaudamasi Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 12 straipsnio 1 dalies 6 punktu, įtvirtinančiu Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos teisę įstatymų nustatyta tvarka kontroliuoti sutarčių standartines sąlygas ir ginčyti nesąžiningas vartojimo sutarčių sąlygas bei siekdama užtikrinti vartotojų teisių apsaugą, išnagrino VŠĮ „Mokykla vaikams“ vaiko mokymosi sutartį (toliau – Sutartis) nesąžiningų sąlygų taikymo požiūriu ir 2017 m. lapkričio 29 d. priėmė nutarimą Nr. 10-1636 „Dėl VŠĮ „Mokykla vaikams“ vaiko mokymosi sutarties sąlygų“ (toliau – Nutarimas). Nutarime Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos komisija konstatavo, kad pagal Civilinio kodekso 6.228¹ straipsnį, vartojimo sutartimi verslininkas įsipareigoja perduoti vartotojui (fiziniam asmeniui, veikiančiam su savo verslu, prekyba, amatu ar profesija nesusijusiais tikslais) prekes nuosavybės teise arba suteikti paslaugas vartotojui, o vartotojas įsipareigoja priimti prekes ar paslaugas ir sumokėti jų kainą. Civilinio kodekso 6.716 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad paslaugų sutartimi viena šalis (paslaugų teikėjas) įsipareigoja pagal kitos šalies (kliento) užsakymą suteikti klientui tam tikras nematerialaus pobūdžio (intelektines) ar kitokias paslaugas, nesusijusias su materialaus objekto sukūrimu (atlikti tam tikrus veiksmus arba vykdyti tam tikrą veiklą), o klientas įsipareigoja už suteiktas paslaugas sumokėti. To paties straipsnio 4 dalyje įtvirtinta, kad vartojimo paslaugų sutarčiai taikomos Civilinio kodekso normos, reglamentuojančios vartojimo sutartis. Atsižvelgiant į tai, bei į tai, kad vartotojai su VŠĮ „Mokykla vaikams“ Sutartį sudaro su savo verslu, prekyba, amatu ar profesija nesusijusiais tikslais, ši Sutartis laikytina vartojimo paslaugų teikimo sutartimi, kuriai be bendrųjų atlygintinas paslaugas reglamentuojančių nuostatų taikomos ir specialiosios, vartojimo sutartis reglamentuojančios Civilinio kodekso nuostatos. Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos komisija Nutarime nurodė, kad Civilinio kodekso 6.228⁴ straipsnyje numatyta, jog nesąžiningomis laikomos vartojimo sutarčių sąlygos, kurios šalių nebuvo individualiai aptartos ir kuriomis dėl sąžiningumo reikalavimo pažeidimo iš esmės pažeidžiama šalių teisių ir pareigų pusiausvyra vartotojo nenaudai, taip pat minėtame teisės akte pateikiamas pavyzdinis sąrašas standartinių sutarties sąlygų, kurios yra preziumuojamos kaip nesąžiningos vartotojams.

Sutarties 12 punkte įtvirtinta, kad „*Mokiniui likus Mokykloje po 14:15 val., laikoma, kad jis naudojasi Laisvalaikio klubo paslauga (net jei Mokinio atstovas neužsakė šios paslaugos). Bet kokiu atveju, Mokinio atstovas privalo kaip galima anksčiau informuoti Mokyklą apie vėlavimą paimti Mokinį iš Mokyklos ir apie numatomą Mokinio buvimą Mokykloje trukmę (bet kokiu atveju, ne vėliau Laisvalaikio klubo darbo pabaigos)*“.

Sutarties 31 punkte įtvirtinta, kad „*Mokykla neatsako už Mokinio saugumą ne Mokyklos patalpose arba jei Mokinys lieka Mokykloje ne pamokų ar Mokinio atstovo užsakytų papildomų užsiėmimų metu ar vėliau nei 17:45*“.

Sutarties 12 punkte įtvirtinta, kad likus mokykloje po 14:15 val., laikoma, kad mokinys naudojasi laisvalaikio klubo paslauga, tačiau vadovaujantis Sutarties 31 punktu, VŠĮ „Mokykla vaikams“ apriboja savo civilinę atsakomybę už mokinio saugumą ne mokyklos patalpose, ar, kai mokinys mokykloje lieka ne pamokų metu ar vėliau nei 17:45 val., tačiau pirmiausia atkreiptinas dėmesys, jog iš minimos nuostatos nėra aišku, kodėl paslaugų teikėjas neatsako už mokinio saugumą ne mokyklos patalpose ar, kai mokinys mokykloje lieka ne papildomų užsiėmimų metu ar vėliau nei 17:45 val., kai pavyzdžiui, gali susiklostyti situacija, kuomet mokiniui žala bus padaroma ne mokyklos patalpose, tačiau mokyklai priklausančioje teritorijoje (pavyzdžiui, mokyklos kieme),

arba, kai žala kils būtent mokyklos patalpose, nors ir ne papildomų užsiėmimų metu ar vėliau, nei 17.45 val.

Be to, nėra aišku, kodėl paslaugų teikėjas neatsako už mokinio saugumą mokiniui likus mokykloje po 14:15 val., kai remiantis Sutarties 12 punktu yra laikoma, kad mokinys naudojasi laisvalaikio klubo paslauga, t. y. naudojasi mokama paslaugų teikėjo paslauga. Taigi, nors mokinio tėvai moka paslaugų teikėjui už laisvalaikio klubo paslaugą, bet iš Sutarties nuostatų matyti, kad net ir tokiu atveju, t. y. mokiniui likus mokykloje po 14:15 val., (mokinys naudojantis laisvalaikio klubo paslauga), paslaugų teikėjas apriboja savo civilinę atsakomybę už mokinio saugumą.

Pastebėtina, kad gali susiklostyti situacija, kuomet mokiniui likus mokykloje ar esant mokyklos priklausančioje teritorijoje (pavyzdžiui, mokyklos kieme), mokinio sveikatai ar gyvybei neigiamos pasekmės gali kilti ne tik dėl mokinio, bet ir dėl paslaugų teikėjo (ar jo pasitelktų trečiųjų asmenų) veiksmų. Tačiau, net ir tokiu atveju, paslaugų teikėjo civilinė atsakomybė būtų ribojama, o mokinio atstovas netektų teisės reikšti reikalavimus paslaugų teikėjui dėl mokiniui kilusios žalos atlyginimo.

Vadovaujantis Civilinio kodekso 6.256 straipsnio 4 dalimi, kai sutartinės prievolės neįvykdo ar netinkamai ją įvykdo įmonė (verslininkas), tai ji atsako visais atvejais, jei neįrodo, kad prievolės neįvykdė ar netinkamai ją įvykdė dėl nenugalimos jėgos, jeigu įstatymai ar sutartis nenumato ko kita. Taip pat pažymėtina, jog Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2010 m. gegužės 10 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. 3K-3-201/2010 yra konstatavęs, kad „verslas yra veikimas savo rizika, todėl verslininkas turi prisiimti neigiamų savo veiklos padarinių riziką (rūpestingai pasirinkti trečiuosius asmenis įsipareigojimams įvykdyti, turėti galimybių kontroliuoti jų veiklą ir pan.). Verslininkui sutartinė civilinė atsakomybė nebus taikoma tuo atveju, jei jis įrodo, kad prievolės neįvykdė ar netinkamai ją įvykdė dėl nenugalimos jėgos“.

Be to, pabrėžtina, kad paslaugų teikėjas, kaip savo srities profesionalas, privalo ne tik tinkamai organizuoti paslaugų teikimą, bet ir jos vykdymo priežiūrą, t. y. paslaugų teikėjas pasitelkęs savo atstovų ar trečiųjų asmenų pagalbą, privalo užtikrinti, kad mokiniai, nors ir esantys ne mokyklos patalpose, tačiau mokyklai priklausančioje ir pasilikę mokykloje ne pamokų ar užsiėmimų metu, būtų saugūs. Taip pat atkreiptinas dėmesys į Civilinio kodekso 6.252 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą draudimą sutarties šalims apriboti ar panaikinti civilinę atsakomybę už sveikatos sužalojimą. Tokiu būdu, negalioja šalių susitarimai, kuriais visa atsakomybė už mokinio saugumą, mokiniui esant ne mokyklos patalpose, bet jai priklausančiose patalpose, ar, kai mokinys mokykloje lieka ne papildomų užsiėmimų metu arba vėliau nei 17:45 val. Atsižvelgiant į tai, taip pat atkreiptinas dėmesys į Civilinio kodekso 6.288⁴ straipsnio 2 dalies 1 punktą, numatantį, kad vartojimo sutarčių sąlygos, panaikinančios arba apribojančios pardavėjo ar paslaugų teikėjo civilinę atsakomybę už žalą, padarytą dėl vartotojo gyvybės atėmimo, sveikatos sužalojimo, ar už žalą, padarytą vartotojo turtui, negalioja.

Atsižvelgiant į aukščiau įtvirtintas Civilinio kodekso nuostatas, vadovaujantis Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuluota teismų praktika ir įvertinus Sutarties 31 punkto sąlygą, kuria vadovaujantis VšĮ „Mokykla vaikams“ apriboja savo civilinę atsakomybę už mokinio saugumą ne mokyklos patalpose, ar, kai mokinys mokykloje lieka ne papildomų užsiėmimų metu ar vėliau nei 17:45 val., darytina išvada, kad ši Sutarties sąlyga iš esmės pažeidžia šalių teisių ir pareigų pusiausvyrą vartotojo nenaudai, kadangi paslaugų teikėjas Sutarties 31 punkto sąlyga panaikina savo civilinę atsakomybę už žalą, padarytą dėl mokinio gyvybės atėmimo, sveikatos sužalojimo, ar už žalą, padarytą mokinio turtui.

Sutarties 21.5 punkte įtvirtinta, kad mokykla turi teisę „*atsisakyti sudaryti ar pratęsti (vėlesniems po sudarymo mokslo metams) Sutartį nenurodant priežasties*“.

Minėtame Sutarties punkte įtvirtinta mokyklos teisė nesudaryti ar nepratęsti jau sudarytos vaiko mokymosi sutarties nenurodant jokios priežasties.

Dėl teisės atsisakyti sudaryti sutartį, nenurodant jokios priežasties, atkreiptinas dėmesys į Civilinio kodekso 6.161 straipsnio 2 dalį, įtvirtinančią pardavėjo ar paslaugų teikėjo (verslininko) pareigą, sudaryti sutartį su bet kuriuo asmeniu, kai šis kreipiasi, išskyrus įstatymų nustatyta tvarka patvirtintas išimtis. Taigi, Civiliniame kodekse yra įtvirtinta paslaugų teikėjo pareiga sutartį

sudaryti su bet kuriuo į jį besikreipiančiu asmeniu, išskyrus įstatymuose įtvirtintas išimtis. Atsižvelgiant į tai, nėra aišku, koku teisiniu pagrindu vadovaujantis VŠĮ „Mokykla vaikams“ Sutarties 21.5 punkte įtvirtina sau teisę atsisakyti sudaryti Sutartį su bet kuriuo į jį besikreipiančiu asmeniu, nenurodant jokios priežasties dėl ko būtent yra atsisakoma tai daryti. Todėl, konstatuotina, kad minima Sutarties 21.5 punkto nuostatos formuluotė, ta apimtimi, kuria ji suteikia paslaugų teikėjui teisę, atsisakyti sudaryti vaiko mokymosi sutartį su į paslaugų teikėją besikreipiantį asmenį, nenurodant jokios priežasties, neatitinka Civiliniame kodekse įtvirtinto reglamentavimo ir tokiu būdu, iš esmės pažeidžia šalių teisių ir pareigų pusiausvyrą vartotojo nenaudai.

Dėl paslaugų teikėjo teisės atsisakyti pratęsti tarp šalių sudarytą Sutartį, pažymėtina, jog šalys tarpusavio susitarimu turi teisę susitarti, koks pažeidimas yra laikomas esminiu ir dėl kokių priežasčių turi teisę atsisakyti pratęsti sutartį, tačiau atsižvelgiant į vartotojo kaip į ekonomiškai silpnesnės sutarties šalies padėtį, į tai, kad vartotojas neturi realios galios lemti Sutarties sąlygos, taip pat į tai, kad tarp šalių sudaroma vaiko mokymosi sutartis yra tęstinio pobūdžio, t. y. dažniausiai sudaroma ne trumpesniam nei vienerių metų laikotarpiui, toks šalių susitarimas neturi prieštarauti teisingumo, sąžiningumo ar protingumo principams. Atsižvelgiant į tai ir įvertinus minimos Sutarties sąlygos formuluotė, darytina išvada, kad Sutarties 21.5 punkto nuostata ta apimtimi, kuria ji suteikia paslaugų teikėjui teisę, atsisakyti pratęsti tarp šalių sudarytą Sutartį, nenurodant jokių atsisakymo priežasčių, prieštarauja bendriesiems sąžiningumo reikalavimams, ir taip pat iš esmės pažeidžia šalių teisių ir pareigų pusiausvyrą vartotojo nenaudai.

Sutarties 30 punkte nurodyta, kad *„Žala Mokinio turtui ir asmeniui, jei Mokinys ir Mokinio atstovas laikėsi Sutarties sąlygų, Mokinio elgesio taisyklių, kitų Mokyklos dokumentų nuostatų, pagrįstų Mokyklos darbuotojų nurodymų, atlyginama įstatymų nustatyta tvarka neviršijant bendros visiems žalos atvejams pagal Sutartį 1500 eurų (vieno tūkstančio penkių šimtų eurų) sumos. Neturtinė žala neatlyginama“*.

Aukščiau minimu Sutarties punktu VŠĮ „Mokykla vaikams“ apriboja savo civilinę atsakomybę už žalą, padarytą mokinio turtui ar sveikatai, numatant, kad tokiu atveju mokinio atstovui bus atlyginama ne didesnė kaip 1500 EUR žala, tačiau atkreiptinas dėmesys, kad vadovaujantis nagrinėjamos Sutarties 33 punktu, VŠĮ „Mokykla vaikams“ turi teisę reikalauti visos paslaugų teikėjo patirtos žalos atlyginimo, nenumatant paslaugų teikėjui jokio žalos dydžio apribojimo.

Kaip jau buvo nurodyta ieškinyje aukščiau, kai sutartinės prievolės neįvykdo ar netinkamai ją įvykdo įmonė (verslininkas), tai ji atsako visais atvejais, jei neįrodo, kad prievolės neįvykdė ar netinkamai ją įvykdė dėl nenugalimos jėgos, jeigu įstatymai ar sutartis nenumato ko kita (Civilinio kodekso 6.256 straipsnio 4 dalis). Be to, vadovaujantis Civilinio kodekso 6.251 straipsniu šalių patirti nuostoliai turi būti atlyginti visiškai, išskyrus atvejus, kai įstatymai ar sutartis nustato ribotą civilinę atsakomybę. Atsižvelgiant į tai, nėra aišku, koku teisiniu pagrindu vadovaujantis VŠĮ „Mokykla vaikams“ Sutartimi apriboja savo civilinę atsakomybę už žalą, padarytą mokinio turtui ar sveikatai, numatant, kad tokiu atveju mokinio atstovui bus atlyginama ne didesnė kaip 1500 EUR žala, kai tuo tarpu paslaugų teikėjas, vadovaujantis Sutarties 33 punktu, turi teisę reikalauti visos paslaugų teikėjo patirtos žalos atlyginimo, nenumatant atlyginamos žalos dydžio apribojimo. Tokiu būdu, darytina išvada, kad šiuo atveju šalys turi nevienodas galimybes ginti savo pažeistas teises, t. y. VŠĮ „Mokykla vaikams“ gali remtis Sutartimi ir reikalauti mokinio atstovo atlyginti visus paslaugų teikėjo patirtus nuostolius, o mokinio atstovo atžvilgiu, kuris šiuo atveju yra ekonomiškai silpnesnė Sutarties šalis, ši teisė yra ribojama. Vadinasi, kai mokinio turtui ar jo sveikatai bus padaryta žala, mokinio atstovas ne tik, kad turės reikalauti atlyginti patirtą žalą ir ją įrodinėti, bet įrodžius visos patirtos žalos dydį, jam bus atlyginama ne daugiau kaip 1500 EUR, o VŠĮ „Mokykla vaikams“ galės remtis Sutartimi ir reikalauti mokinio atstovo atlyginti visus paslaugų teikėjo patirtus nuostolius. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad nagrinėjamu atveju, šalys turi nevienodas galimybes ginti savo pažeistas teises, todėl konstatuotina, jog Sutarties 31 punkto sąlyga, kuria VŠĮ „Mokykla vaikams“ apriboja savo civilinę atsakomybę už žalą, padarytą mokinio turtui ar sveikatai, panaikina ir apriboja paslaugų teikėjo civilinę atsakomybę už žalą, padarytą vartotojo turtui.

Sutarties 49.1 punkte įtvirtinta, kad mokykla turi teisę pašalinti Mokinį iš Mokyklos, t. y. vienašališkai nutraukti Sutartį (be papildomo išankstinio įspėjimo) „*Mokiniui sistemingai nesimokant, nelankant Mokyklos, Mokinio pasiekimams nesiekiant nustatytų kriterijų ar Mokinio atstovui nevykdant Mokyklos rekomendacijų dėl papildomo Mokinio ugdymo*“.

Minimas Sutarties punktas įtvirtina, kad tarp šalių sudaryta Sutartis gali būti vienašališkai nutraukta, jeigu mokinys sistemingai nesimoko, nelanko mokyklos, taip pat tuo atveju, kai mokinys nepasiekia nustatytų kriterijų ar, kai mokinio atstovai nevykdo VŠĮ „Mokykla vaikams“ rekomendacijų dėl papildomo mokinio ugdymo.

Atsižvelgiant į tai, atkreiptinas dėmesys, kad Sutartyje nėra nurodyta kas yra laikoma sistemingu mokinio nesimokymu, kokiais kriterijais vadovaujantis yra sprendžiama, kad vaikas sistemingai nesimoko. Taip pat Sutartyje nėra detalizuojama, kokie yra įtvirtinti mokinio pasiekimo kriterijai, kuriuos mokinys yra įpareigojamas įgyvendinti ir neatskleisti kriterijai, kuriais vadovaujantis yra vertinami mokinio pasiekimai. Be to, nenurodytas mokinio praleistų dienų skaičius, kuriam esant bus laikoma, kad mokinys nelanko mokyklos. Taip pat iš šios Sutarties nėra aišku, ar ir tuo atveju, kai mokinys nelanko mokyklos dėl pateisinamos priežasties, pavyzdžiui ligos atveju, bus laikoma, kad mokinys nelanko mokyklos. Tokiu būdu, paslaugų teikėjui Sutartimi nesuteikiant mokinio atstovams minimos informacijos, kuri mokinio atstovams yra esminė, vykdant tarp šalių sudaryta Sutartį ir kuri turėtų būti pateikta aiškiai ir suprantamai, paslaugų teikėjui yra suteikiama teisė pačiam vertinti mokinio mokymosi rezultatus, lankomumą, pasiekimus ir pan. ir spręsti Sutarties nutraukimo klausimą. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad tokiu būdu, Sutarties 49.1 punkto sąlyga suteikia teisę VŠĮ „Mokykla vaikams“ piktnaudžiauti savo teise vienašališkai nutraukti tarp šalių sudarytą Sutartį.

Įvertinus Sutarties 49.1 punkto sąlygą, taip pat nėra aišku, kodėl VŠĮ „Mokykla vaikams“ šiuo atveju esminiu Sutarties pažeidimu laiko atvejį, kai mokinio atstovai nevykdo VŠĮ „Mokykla vaikams“ rekomendacijų, kurios yra skirtos papildomam mokinio mokymuisi ir kokios yra šios paslaugų rekomendacijos. Atsižvelgiant į tai, pažymėtina, kad VŠĮ „Mokykla vaikams“ rekomendacijos yra teikiamos tik dėl papildomo mokinio mokymosi ir jos yra tik rekomendacinio pobūdžio, t. y. neįpareigojančios ir nėra privalomai vykdomos mokinio atstovams. Todėl nėra aišku, koku teisiniu pagrindu vadovaujantis VŠĮ „Mokykla vaikams“ esminiu Sutarties pažeidimu laiko atvejį, kai mokinio atstovai nevykdo VŠĮ „Mokykla vaikams“ jiems teikiamų rekomendacijų ir Sutartyje įtvirtina sau teisę nutraukti tarp šalių sudarytą Sutartį.

Atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2018 m. liepos 19 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. e3K-3-312-1075/2018 yra nurodęs, jog „esminio sutarties pažeidimo kriterijus yra tarsi priemonė, kuria „išmatuojamos“ kiekvieno konkretaus sutarties pažeidimo aplinkybės suteikiant teisę patiems civilinės apyvartos dalyviams (ginčo atveju – teismui) spręsti, kaip turi būti vertinamas atitinkamas pažeidimas. Kiekvienu ginčo atveju sutarties pažeidimą pripažįstant esminiu, turi būti įvertinta, ar nukentėjusios šalies interesai dėl tokio pažeidimo buvo iš esmės suvaržyti, nes esminį sutarties pažeidimą nulemia tai, ar nukentėjusi šalis negavo daugiausia to, ką pagal sutartį per visą jos terminą pagrįstai tikėjosi gauti, taip pat ar nukentėjusios šalies teisėti, pagrįsti lūkesčiai dėl numatytų sutarties vykdymo rezultatų lieka neįgyvendinti vien dėl sutartį pažeidusio kontrahento veiksmų, ar ir dėl kitų priežasčių“. Minimijoje nutartyje Lietuvos Aukščiausiasis Teismas taip pat pabrėžė, kad tarp šalių sudarytos sutarties nutraukimo pagrindai turi būti realūs, jų tikrumas įrodytas, ir jie turėtų reikšti, kad sutarties tolesnis galiojimas sukeltų nukentėjusiai šaliai sutarties sudarymo metu nenumatytus turtinio ar asmeninio pobūdžio didelius praradimus. Taigi, vien tik formalus sutarties esminių nuostatų pažeidimas, jeigu neatsiranda neigiamų pasekmių (žalos) nukentėjusiai šaliai, leidžia daryti išvadą, kad esminio sutarties pažeidimo nebuvo, o nukentėjusios šalies rėmimasis tokia aplinkybe vienašališkai nutraukiant sutartį reiškia bandymą įrodyti tariamą ar apsimestinį sutarties nutraukimo pagrindą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. kovo 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-89/2014).

Taigi, šalys tarpusavio susitarimu turi teisę susitarti, koks pažeidimas yra laikomas esminiu ir kada paslaugos gavėjas dėl esminio sutarties pažeidimo įgyja teisę vienašališkai nutraukti sutartį, tačiau toks susitarimas neturi prieštarauti teisingumo, sąžiningumo ar protingumo principams.

Atsižvelgiant į tai, akcentuotina, kad nagrinėjamu atveju, šalys sudaro tęstinio pobūdžio (dažniausiai ne trumpesnę negu vienerių metų trukmės) sutartį, kuria yra siekiama užtikrinti socialiai jautrios visuomenės grupės, t. y. moksleivių poreikius. Todėl, Sutarties vienašališkas nutraukimas paslaugų teikėjo iniciatyva, nedetalizuojant kokiems pagrindams esant bus laikoma, kad mokinys nesimoko sistemingai, nelanko mokyklos, ir kokiems pagrindams esant bus laikoma, kad mokinys nepasiekė tam tikrų Sutartyje nenurodytų pasiekimo kriterijų bei Sutartyje numatant, kad Sutartis vienašališkai bus nutraukta, jeigu mokinio atstovai nevykdys jiems teikiamų rekomendacijų dėl papildomo mokinio ugdymo, laikytinas neproporcingu Sutarties nutraukimu. Tokiu būdu, Sutarties 49.1 punkto sąlyga laikytina nesąžininga vartojimo sutarties sąlyga, kadangi nepagrįstai suteikia paslaugų teikėjui teisę vienašališkai nutraukti sutartį, taip iš esmės pažeidžiant paslaugų gavėjo (vartotojo) teises ir teisėtus interesus.

Pažymėtina, kad Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba 2017 m. gruodžio 1 d. Nr. 4-8436 Nutarimo nuorašą pateikė VšĮ „Mokykla vaikams“ ir pasiūlė per 14 dienų nuo Nutarimo nuorašo gavimo dienos pakeisti, panaikinti ar netaikyti atitinkamų Sutarties sąlygų sudarant sutartis su vartotojais. Taip pat minimu raštu apie priimtus sprendimus Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba bendrovės paprašė informuoti per aukščiau nurodytą terminą, t. y. 14 dienų nuo Nutarimo gavimo dienos, tačiau suėjus numatytam terminui, VšĮ „Mokykla vaikams“ atsakymo į nurodytą Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos raštą nepateikė. Atsižvelgdama į tai, Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba 2018 m. sausio 8 d. raštu Nr. 4-139 pakartotinai kreipėsi į VšĮ „Mokykla vaikams“, siūlydama panaikinti ar netaikyti Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos komisijos priimtame Nutarime nurodytų sąlygų sudarant sutartis su vartotojais, kurios buvo pripažintos atitinkančiomis vartojimo sutarčių nesąžiningų sąlygų nustatymo kriterijus. 2018 m. sausio 9 d. buvo gautas VšĮ „Mokykla vaikams“ 2018 m. gruodžio 8 d. raštas Nr. 18-002, kuriuo bendrovė informavo, kad pagal Nutarime pateiktas pastabas pakeitė Sutarties sąlygas (9, 12, 21.5, 43 ir 56.7), tačiau minimu raštu bendrovė nepateikė šį faktą patvirtinančios atnaujintos Sutarties redakcijos. VšĮ „Mokykla vaikams“ 2018 m. gruodžio 15 d. el. laišku pateikė atnaujintą Sutartį. VšĮ „Mokykla vaikams“ 2018 m. birželio 5 d. elektroniniu paštu Valstybinei vartotojų teisių apsaugos tarnybai dar kartą pateikė bendrovės nuomone pagal Nutarime pateiktas pastabas pakoreguotą Sutarties redakciją. Tačiau, įvertinus naujai pateiktą Sutarties redakciją, pastebėta, kad minimos Sutarties sąlygos nėra pakoreguotos pagal Nutarime pateiktas pastabas. Atsižvelgdama į tai, Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba papildomai 2018 m. gruodžio 12 d. raštu Nr. 4-8715 kreipėsi į VšĮ „Mokykla vaikams“, nurodydama, kad VšĮ „Mokykla vaikams“ nėra pakoregavusi atitinkamų Sutarties sąlygų, kurios Nutarimu buvo pripažintos nesąžiningomis vartojimo sutarties sąlygomis, pažeidžiančiomis vartotojo teises ir interesus ir paprašė apie priimtus sprendimus informuoti Valstybinę vartotojų teisių apsaugos tarnybą iki 2018 m. gruodžio 17 d. Pažymėtina, kad VšĮ „Mokykla vaikams“ 2018 m. gruodžio 17 d. raštu Nr. 18-166 informavo Valstybinę vartotojų teisių apsaugos tarnybą, kad nuo 2018 m. sausio 9 d. pakeitė Sutarties 9, 12, 21.5, 43 ir 56.7 punktus, t. y. šiuos punktus pašalino iš VšĮ „Mokykla vaikams“ Sutarties. Dėl Sutarties 30 ir 49.1 punktų sąlygų, VšĮ „Mokykla vaikams“ rašte pažymėjo, kad šios Sutarties sąlygos, bendrovės nuomone, nepažeidžia vartotojų teisių ir teisėtų interesų.

Atsižvelgiant į minimą bendrovės raštą, atkreiptinas dėmesys į tai, kad VšĮ „Mokykla vaikams“ rašte nurodo, jog atsižvelgė į Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos komisijos Nutarimą ir pakeitė Sutarties 9, 12, 21.5, 43 ir 56.7 punktus, t. y. šiuos punktus pašalino iš VšĮ „Mokykla vaikams“ Sutarties, tačiau iš VšĮ „Mokykla vaikams“ pateiktos atnaujintos Sutarties redakcijos matyti, kad Sutarties 21.5, 30, 31 ir 49.1 punktų sąlygos nėra pašalintos iš Sutarties, kaip teigia VšĮ „Mokykla vaikams“, ir nėra pakeistos pagal Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos komisijos Nutarime pateiktas pastabas. Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad dėl Sutarties 30 punkto sąlygos VšĮ „Mokykla vaikams“ rašte nepasisakė ir šios sąlygos nėra pakeitusi ar pašalinusi iš Sutarties.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta aukščiau, darytina išvada, kad VšĮ „Mokykla vaikams“ neatsižvelgė į Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos pateiktus siūlymus dėl Sutarties sąlygų, kurios Nutarimu buvo pripažintos atitinkančiomis vartojimo sutarčių nesąžiningų sąlygų

nustatymo kriterijus, pakeitimo, panaikinimo ar netaikymo, taigi nesutiko nutraukti viešojo intereso pažeidimo.

Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 32 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta, jog Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba, nustatiusi, kad vartojimo sutarties sąlygos yra nesąžiningos, turi kreiptis į paslaugų teikėją ir pasiūlyti jam per 14 dienų nuo šio pasiūlymo gavimo pakeisti, panaikinti arba nebetaikyti nesąžiningos sąlygos ar sąlygų sudarant sutartis su vartotojais, taip pat nurodyti paslaugų teikėjui, kad Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba kreipsis į teismą su ieškiniu ar pareiškimu (skundu) dėl nesąžiningos sąlygos (sąlygų) pripažinimo negaliojančiomis ar pakeitimo, jeigu paslaugų teikėjas nevykdys Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos pasiūlymo. To paties straipsnio 3 dalyje nustatyta, jog jeigu viešojo intereso pažeidimas nenutrauktas, Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba kreipiasi į teismą dėl viešojo intereso gynimo.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta aukščiau ir siekdama užtikrinti efektyvią vartotojų teisių apsaugą, Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba, vadovaudamasi Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 32 straipsnio 3 dalimi, teikia ieškinį dėl VŠĮ „Mokykla vaikams“ Sutarties 21.5, 30, 31 ir 49.1 punktų pripažinimo nesąžiningomis ir negaliojančiomis.

Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba neprieštarauja sprendimo už akių priėmimui, jeigu byloje nebus gautas VŠĮ „Mokykla vaikams“ atsiliepimas į pareikštą ieškinį arba parengiamasis procesinis dokumentas. Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba neprieštarauja, kad bylą teismas nagrinėtų rašytinio proceso tvarka. Byla bus vedama ne per advokatą.

Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba, atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta ieškinyje, vadovaudamasi Civilinio proceso kodekso 49 straipsnio 2 dalimi, Civilinio kodekso 6.288⁴ straipsniu, Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 12 straipsnio 1 dalies 6 punktu bei 32 straipsnio 3 dalimi, teismo p r a š o

Pripažinti VŠĮ „Mokykla vaikams“ Sutarties 21.5 ir 49.1 punktų sąlygos atitinka Civilinio kodekso 6.228⁴ straipsnio 2 dalies bendrąjį sutarčių nesąžiningų sąlygų nustatymo kriterijų (iš esmės pažeidžia šalių teisių ir pareigų pusiausvyrą vartotojo nenaudai), o Sutarties 30 ir 31 punktų sąlygos atitinka Civilinio kodekso 6.228⁴ straipsnio 2 dalies 1 punkto sutarčių nesąžiningų sąlygų nustatymo kriterijų (panaikina arba apriboja verslininko civilinę atsakomybę už žalą, padarytą vartotojo turtui), t. y. pripažinti VŠĮ „Mokykla vaikams“ Sutarties 21.5, 30, 31 ir 49.1 punktų sąlygas nesąžiningomis ir negaliojančiomis.

PRIDEDAMA: 38 lapai.

Pagarbiai

Direktorė

Neringa Ulbaitė